

واکاوی نقش کار آفرینی روستایی در توسعه پایدار محلی، با تاکید بر پیوستگی روستایی - شهری (مورد شناسی: ناحیه دالاهو، استان کرمانشاه)

عباس سعیدی* (استاد بازنشسته) گروه جغرافیای انسانی و آمایش، دانشگاه شهید بهشتی)

بیژن رحمانی (دانشیار گروه جغرافیای انسانی و آمایش، دانشگاه شهید بهشتی)

بهرام فتحی (دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، جغرافیای انسانی و آمایش، دانشگاه شهید بهشتی)

چکیده

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۶ آذر ۱۳۹۹

تاریخ پذیرش: ۱۳ اسفند ۱۳۹۹

صفحات: ۱-۲۰

کار آفرینی روستایی از طریق فعال شدن نوآوریها در زمینه بهره‌گیری از منابع محدود، می‌تواند با استفاده از منابع محدود سرمایه‌ای، به گسترش فعالیتها و ایجاد اشتغال در سطح محلی بیانجامد. در این ارتباط، افراد دخیل در این فرایند نه تنها به کسب مهارت، بلکه به گسترش کسب‌وکارهای درآمدزا و افزایش سطح درآمد و پس‌انداز خویش و دیگران یاری رسانند. از این رو، فرض بر این است که کار آفرینی روستایی می‌تواند تسهیلگر ارتباط موثر بین فعالیتهای مرتبط با تولید کشاورزی و بخشهای غیرزراعی، از جمله صنایع کوچک و خدمات، گشته و سرانجام، به بهبود شرایط زندگی و فعالیت در سطح روستاها بیانجامد.

این مقاله از طریق بررسی نقش‌پذیری کار آفرینی روستایی در ناحیه دالاهو (استان کرمانشاه)، می‌کوشد نشان دهد، گسترش این فعالیتهای مرتبط با آن می‌تواند نه تنها به گسترش تعامل بیشتر و پیوستگی روستاها با کانونهای شهری، بلکه در ترغیب روند توسعه پایدار در سطح محلی اثرگذار باشد. جامعه آماری این پژوهش ۱۳۹ سکونتگاه روستایی پراکنده در سطح ناحیه است که به شیوه توصیفی - تحلیلی مورد بررسی قرار گرفته است. بدین منظور، برای گردآوری داده‌ها و اطلاعات لازم، از روشهای کتابخانه‌ای و میدانی، با بهره‌گیری از شیوه‌های پرسشگری و مصاحبه استفاده شده است. شاخصهای مورد استفاده برای سنجش کار آفرینی روستایی و نقش آن در توسعه پایدار محلی، از جمله عبارت بوده‌اند از دامنه افزایش اشتغال، افزایش سطح درآمد، امکان دسترسی به خدمات، تلاش برای حفاظت از محیط. تحلیل داده‌های گردآوری شده با بهره‌گیری از روشهای آمار توصیفی و استفاده از نرم‌افزارهای Spss و Excel و همچنین از آزمون T و آزمون همبستگی پیرسون به انجام رسیده است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که ناحیه دالاهو، با وجود برخورداری از برخی توانهای محیطی و قابلیتهای اجتماعی - اقتصادی، به سبب پراکنش افراطی سکونتگاههای روستایی و فاصله زیاد آنها از مرکز ناحیه‌ای، همچنین عدم دسترسی آسان به بازارهای مبادله کالایی و سازوکارهای خاص حاکم بر این بازارها، فعالیت کار آفرینان روستایی نتوانسته آنچنان که باید و شاید، با رونق و گسترش همراه باشد و به درستی به پیوستگی روستایی - شهری و توسعه پایدار نسبی در سطح ناحیه بیانجامد.

کلید واژه‌ها:

کار آفرینی روستایی، توسعه پایدار محلی، پیوستگی روستایی - شهری، ناحیه دالاهو (کرمانشاه)

* نویسنده مسئول: دکتر عباس سعیدی

پست الکترونیک: A-Saidi@sbu.ac.ir

مقدمه

روستاها نیز همچون شهرها مملو از فرصت های جدید و کشف نشده هستند که شناسایی و بهره برداری به موقع از این فرصت ها و ایجاد کسب و کارهای جدید و رقابت پذیر بر مبنای آن، می تواند مزایای اقتصادی چشمگیری برای روستائیان به همراه آورد و به توسعه پایدار سکونتگاههای محلی بیانجامد. یکی از این موارد، کارآفرینی روستایی است به گونه ای که مردم روستایی به واسطه توسعه فعالیت های کارآفرینانه این قابلیت را می یابند که نیروی خود را صرفا به کشاورزی محدود نکنند و علاوه بر بهبود فعالیت های کشاورزی، از منافع حاصل از سایر فعالیت های غیر زراعی نیز برخوردار شوند. (Reardon et al., ۲۰۰۳-۳۶۶: ۲۰۰۳). بنابراین با ترویج و رونق کارآفرینی روستایی و ایجاد جریانهای مختلف بین سکونتگاههای روستایی و شهری (نظیر جریانهای افراد، کالاها، سرمایه، انرژی، اطلاعات و فناوری و حتی مواد زائد)، تعامل میان این عرصه های زیستی در قالبی نظاموار و مکمل فضای روستاها به یک اقتصاد پویا و پرجنب و جوش تبدیل می شوند (سعیدی، ۱۳۸۷؛ همو، ۱۳۸۹). نتایج این امر سبب ایجاد مکانی مناسب برای خلق فضای اجتماعی-اقتصادی و دستیابی به فرصتهای جدید و متنوع در جوامع محلی و تبدیل این فرصتها به فعالیتهای اقتصادی سودآور با معرفی تولیدات و خدمات جدید می شود که فراهم کننده زمینه اشتغال، افزایش درآمد و بهبود دهنده کیفیت زندگی در خور شان انسان روستایی و حل مسائل و پیچیدگی های مکانی-فضایی نواحی مختلف می شود. از این رو، توسعه کارآفرینی روستایی به عنوان یکی از ارکان مهم توسعه پایدار محلی زمینه ساز گسترش و تعمیق پیوندهای روستایی- شهری شده و سبب کاهش رابطه نابرابری می شود که سالیان متمادی سرمایه های روستا را به سوی شهرها سرازیر نموده و عدم تعادل محیطی را

ایجاد نموده است. بنابراین با تقویت کارآفرینی می توان تعادل محیطی و پایداری توسعه را در سطح روستاها و توازن و تعادل ارتباط شهرو روستا را انتظار داشت به نحوی که تعمق پیوندهای روستا شهری را به دنبال داشته باشد. توجه به مواردی این چنین است که نگاه مسئولین توسعه روستایی را برای حل مسائل مبتلابه نواحی روستایی به سمت کارآفرینی روستایی، جهت نیل به توسعه پایدار محلی و ارتباط دوسویه بین شهر و روستا سوق می دهد.

شهرستان دالاهو که ناحیه ای روستایی-شهری است در غرب استان کرمانشاه و دارای دو بخش به نامهای مرکزی و گهواره است. مساحت محدوده مورد مطالعه با ۱۱۹۱/۴ کیلومتر مربع، ۱۲ درصد وسعت استان کرمانشاه را به خود اختصاص داده است. این ناحیه با سه نقطه شهری (کرنده غرب، گهواره و ریجاب) و ۵ دهستان و ۱۳۹ سکونتگاه روستایی دارای سکنه، خود یک شبکه سنتی سکونتگاهی را تشکیل داده است که دارای ویژگیهای ساختاری- کارکردی (اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و محیطی - اکولوژیک) معین است که ۹۰ درصد از ساکنان آن دارای مذهب اهل حق و آداب و آئین خاص خود هستند. در این ناحیه ساختار محیطی - اکولوژیک از جمله ناهمواریها، منابع آب، پوشش گیاهی و بویژه جنگلهای بلوط و اقلیم مدیترانه ای در شکل گیری ساختاری - کارکردهای اقتصادی آن اثرگذار است. از این رو، محدوده مورد مطالعه با جمعیت روستایی و توانهای بالقوه اقتصادی می تواند زمینه کارآفرینی روستایی را فراهم نموده و ارتباط موثری را میان شهرو روستا ایجاد نماید. این مساله ای است که کمتر بدان پرداخته شده است، بنابراین لازم است این مناسبات به صورت ژرف مورد بررسی قرار گیرد تا نقش کارآفرینی در توسعه روستایی با تاکید بر پیوستگی روستایی- شهری در ناحیه دالاهو بیشتر نمایان شود. بدین ترتیب، با توجه به طرح و تبیین

۱۳۸۷ : ۱۸۲). از این رو کارآفرینی روستایی، تلاشی برای برطرف ساختن موانع موجود در مدیریت عوامل تولید و سرمایه گذاری در فعالیت های روستایی است که زمینه را برای تلاش خلاقانه کشاورزان و گروه های پیشرو مهیا می سازد. که می تواند با شناسایی و تقویت ظرفیت های محلی و توانمند سازی جوامع روستایی عملی شود بطوریکه منجر به توسعه پایدار سکونتگاه های روستایی می گردد. کارآفرین روستایی می تواند با توانایی در نوآوری (Schumpeter, 1934) و قدرت به کارگیری عوامل تولید (Clark, 1998) و تصمیم گیری های خردمندانه (Cantillon, 1931) و داشتن قدرت ریسک پذیری بالا (Cole, 1959) و (Contillon, 1931) و بکارگیری منابع و امکانات موجود و در اختیار (Kirzer, 1999) و همچنین توانایی بکارگیری همه این عوامل (Cantillon, 1931) خلق ترکیبات جدید و مدیریت و نظارت بر آنها (Mill, 1848) از طریق استفاده از نیروهای محلی و قابلیت های محیطی و نگرش سیستماتیک می تواند به حل مسائل و پیچیدگی های مکانی - فضایی نواحی مختلف و کمک به رشد و توسعه پایدار سکونتگاه های محلی بیانجامد (افتخاری و سجاسی، ۱۳۸۹: ۱۸۶). بر این مبنا برای ایجاد یک محیط کارآفرین پایدار روستایی نیاز به برقراری ارتباط منطقی میان عوامل موثر در کارآفرینی می شود. این نوع کارآفرینی در مناطق روستایی با در نظر گرفتن دانش فنی و سرمایه انسانی در زمینه دانش رسمی و بومی، منابع، سرمایه و زمینه های مشارکتی در کارآفرینی فراهم خواهد شد. البته شایان ذکر است که کارآفرینی روستایی با رویکردی فرصت طلبانه در زمینه کشاورزی و بخشهای غیر کشاورزی نظیر صنعت و خدمات (Gaddefors & Cronsell, 2009: 1191-1203)، با ترکیب نوآوری و سنت و خلق ترکیبات جدید (Ferguson & Olofsson, 2011: 21-37) می تواند خالق

مساله، در این پژوهش به دنبال پاسخگویی به پرسش های زیر است:

الف) مهمترین موانع و محدودیت های طبیعی - اکولوژیک و اجتماعی - اقتصادی شکل گیری و رونق کارآفرینی روستایی که منجر به عدم توسعه پایدار سکونتگاه های روستایی ناحیه دالاهو گردیده است کدامند؟

ب) چه ارتباطی میان کارآفرینی روستایی، پیوندهای روستایی - شهری و توسعه پایدار محلی در سطح ناحیه وجود دارد؟ و مهمترین راهکارهای توسعه پایدار و پویایی حیات اجتماعی - اقتصادی در سطح ناحیه دالاهو کدامند؟

مبانی نظری و پیشینه تحقیق

کارآفرینی موضوعی است که در نظریه های اقتصادی تبلور یافته و به عنوان عامل اصلی ایجاد ثروت یا مولد ارزش اقتصادی شناخته و از قرن پانزدهم تاکنون در کانون بحث مکاتب مختلف اقتصادی قرار داشته است. بطوری که شومپتر کارآفرینی را موتور محرکه توسعه اقتصادی کشورها معرفی می کند (Schumpeter, 1934). از نظر ورتمن^۱ کارآفرینی روستایی عبارتست از: ایجاد سازمانی جدید که یک تولید یا خدمات جدید را معرفی یا بازاری جدید را ایجاد می کند و یا از فناوری در محیط روستایی استفاده نماید (Heriot, 2002: 2) و کارآفرینی روستایی به دنبال شناخت فرصت های جدید، نوآوری و خلاقیت در فعالیت های کشاورزی و غیر کشاورزی، کاربری اراضی و استفاده بهینه، متنوع و نوآورانه در مسیر توسعه روستایی است و همچنین می تواند تجارت و کسب و کار را در مشاغل کشاورزی و غیر کشاورزی گسترش دهد (رضوانی و نجارزاده،

1. Worthman

مطالعاتی مختلف هستند (سعیدی، ۱۳۹۰). در مطالعه تقی زاده به دلیل وجود شبکه حمل و نقل و ارتباطات مناسب بین زیستگاههای روستایی و شهری، ضمن تفکیک نوع تولیدات کشاورزی، پیوندهای بازاری مشخصی شکل گرفته است. فرهاد عزیزپور در رساله تحصیلی دوره دکتری خود به این نتیجه رسیده است که براساس جریان محصول (شیر) جریانات دیگر نظیر سرمایه، اطلاعات و فناوری، کالا و مردم شکل گرفته و یک رابطه دوسویه را شامل شده است که باعث ایجاد پیوندهای اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی و ارتباطی در سطح شبکه گردیده است (نک: سعیدی، ۱۳۹۰).

اشکال مختلف کارآفرینی باشد که ذینفعان متعددی را در بر می گیرد (Kibler et al., ۲۰۱۴: ۹۹۹-۱۰۱۵). در مورد کارآفرینی روستایی و نقش آن در توسعه سکونتگاههای روستایی، مطالعاتی صورت پذیرفته است که در اینجا به برخی از آنها اشاره می شود: ریردون و همکاران در بررسی برخی مطالعات تجربی به این نتیجه می رسند که رشد فعالیت های کارآفرینانه غیرزراعی در برخی مناطق روستایی آفریقا منجر به افزایش درآمد ثروتمندان شده است (۲۰۰۷، Reardon et al). هندرسون (۲۰۰۲) در پژوهشی به این نتیجه رسید که کارآفرینان روستایی با توسعه فعالیت های خود، پیوند بین اجتماعات روستایی و جوامع بزرگ تر را قوی تر می کنند، تا جایی که روستاییان وارد سطوح جهانی اقتصاد می شوند (Henderson, 45: 2002). در ایران گرچه مطالعات و تحقیقات قابل توجهی در زمینه روابط شهر و روستا صورت پذیرفته است، اما در حوزه پیوندهای روستایی- شهری و اثرات آن هنوز خلاء فعالیت های پژوهشی در کشور مشاهده می گردد؛ هرچند پژوهش هایی در باره پیوستگی روستایی- شهری بصورت رساله ارشد و دکتری و یا مقالات علمی انجام پذیرفته است (سعیدی، ۱۳۹۰). برای نمونه عباس سعیدی (۱۳۹۰) در کتابی با عنوان " پیوند های روستایی - شهری " ضمن ارائه مقالاتی در این ارتباط، پیوندهای روستایی - شهری را پدیده ای حاصل از تعامل دوسویه^۱ سکونتگاههای روستایی و کانونهای شهری در عرصه منطقه ای می داند. همچنین در پژوهشی را با عنوان " روابط شهر و روستا و پیوندهای روستایی - شهری یک بررسی ادراکی " اعتقاد دارد که روابط شهر و روستا با پیوندهای روستایی - شهری، هرچند تشابه ظاهری دارند، اما دو مفهوم متفاوت و نماینده دو زمینه

جدول ۱. خلاصه‌ای از مطالعات انجام شده در زمینه کارآفرینی روستایی

محقق	موضوع	یافته‌ها
رضوانی و نجار زاده (۱۳۸۷)	بررسی و تحلیل زمینه‌های کارآفرین در فرآیند توسعه: دهستان برآآن جنوبی (استان اصفهان)	توجه و رونق کارآفرینی و آماده‌سازی ساختارهای اجتماعی-اقتصادی در نواحی روستایی در راستای جذب نیروی انسانی جوان و تحصیلکرده به نواحی روستایی و فعالیت‌های کشاورزی و توجه به کارآفرینی روستایی می‌تواند راهکار مثمر ثمری برای رسیدن به توسعه پایدار باشد.
فراهانی و همکاران (۱۳۹۰)	نقش کارآفرینی در توسعه پایدار روستایی	از مهمترین راهکارهای توسعه پایدار روستایی، توجه به کارآفرینی روستایی است که باعث افزایش بهره‌وری افراد و منابع و در نتیجه افزایش درآمد و بالارفتن سطح زندگی روستائیان می‌گردد.
بوذرجمهری و همکاران (۱۳۹۳)	بررسی عوامل موثر بر رشد کارآفرینی در تقویت جوامع روستایی در راستای توسعه پایدار	با گسترش و رونق کارآفرینی از یک سو افزایش تولیدات کشاورزی، اشتغال‌زایی و تامین امکانات و زیرساخت‌های اولیه و از سوی دیگر زمینه سرمایه‌گذاری روستایی و شهری را جهت بهبود سطح زندگی روستائیان فراهم می‌گردد.
علوی زاده (۱۳۹۶)	کارآفرینی و نقش آن در توسعه پایدار روستایی	کارآفرینی روستایی تحت تاثیر مولفه‌های مختلفی نظیر اقتصادی، فرهنگی، نهادی، زیرساختی است که عامل اقتصادی مهمترین عامل است و دولت می‌تواند نقش مهمی در ترویج فرهنگ کارآفرینی از طریق حمایت از کارآفرینان بخصوص در مناطق روستایی از طریق تسهیلات بانکی بلندمدت داشته باشد.
فلومار و همکاران (۲۰۱۰)	عوامل موثر بر کارآفرینی صنعتی روستایی در بین کشاورزان در بنگال غربی	تمامی کارآفرینان از حمایت مالی خانواده برخوردار نیستند و بازار سرمایه می‌تواند این شکاف را پر نماید که این امر با حمایت دولت و تصمیم‌سازان از طریق راه‌اندازی موسسات مالی و همچنین ارتقاء برنامه‌های آموزش و در مناطق روستایی همراه با معافیت مالیاتی امکان‌پذیر باشد که می‌تواند زمینه‌ساز رشد و توسعه نواحی گردد.
پرینکا (۲۰۱۶)	کارآفرینی و توسعه روستایی در هندوستان	کارآفرینی می‌تواند با ترکیب خوب و منحصر به فرد از منابعی که بطور مستقیم یا غیر مستقیم به کشاورزی وابسته است نقش مهمی در توسعه روستایی داشته باشد و در این راستا منابع روستایی مناسب برای کارآفرینی را در مقولات (کسب و کارهای زراعی، جنگلی، معدنی، صنایع دستی، خدماتی) طبقه‌بندی می‌کند.

(منبع: مطالعات نگارنده، ۱۳۹۹)

روش تحقیق

این پژوهش از نوع کاربردی است و از شیوه توصیفی - تحلیلی برای بررسی پارامترهای مورد بررسی و از شیوه‌های کتابخانه‌ای و مطالعات میدانی برای گردآوری داده‌ها استفاده کرده است؛ چنانکه گردآوری مبانی نظری، به صورت اسنادی بوده و داده‌های موردآزمون از طریق مطالعات میدانی و تکمیل پرسشنامه جمع‌آوری شده است. این تحقیق به لحاظ توصیفی و ویژگی‌های جامعه مورد مطالعه و فرایند توسعه کارآفرینی، از نوع توصیفی و به دلیل بررسی ارتباط متغیرهای کارآفرینی با ساختار فضایی، از نوع تحلیلی

است. جامعه آماری تحقیق را سکونتگاههای روستایی ناحیه دالاهو (۱۳۹ سکونتگاه دارای سکنه) تشکیل داده‌اند و جهت انتخاب روستاهای نمونه، کل روستاهای ناحیه به ۵ طبقه تقسیم و با استفاده از نمونه‌گیری احتمالی ساده و با توجه به فراوانی هر طبقه جمعیتی، ۱۵ سکونتگاه روستایی به صورت تصادفی انتخاب شده است و با توجه به اینکه واحد تحلیل تحقیق خانوار بوده، تعداد نمونه لازم جهت تکمیل پرسشنامه با استفاده از فرمول کوکران^۱ ۱۴۵

$$1. \frac{N.t^2.s}{N.d2+t2.s} = 595 \quad n = \frac{n}{1+n/N} = 585$$

کروناخ استفاده گردید و همچنین به منظور تحلیل ساختار فضایی در گستره ناحیه دالاهو از روش سطح بندی بر اساس شاخص های خدمات و جمعیت^۱ استفاده شده است و در آن از نرم افزار GIS و Spss.19، Excel بهره برده است. متغیرها، معیارها و شاخص های مورد بررسی این مقاله در جدول شماره ۲ نشان داده شده اند.

خانوار تعیین گردید. و جمع آوری اطلاعات به روش اسنادی (مراجعه به اداراتی چون جهاد کشاورزی شهرستان، فرمانداری دالاهو، بخشداری بخش مرکزی و بخش گهواره، دهیاران و شورای اسلامی روستاهای نمونه) و همچنین مرکز آمار ایران، اطلاعات لازم از طریق فیش برداری استخراج گردید که در روش میدانی از فن پرسشگری و ابزار پرسشنامه استفاده شد و برای بررسی پایایی ابزار سنجش از ضریب آلفای

جدول ۲. چارچوب نظری متغیرهای تاثیرگذار تحقیق

متغیر وابسته	متغیر مستقل	معیار	شاخص
تحولات در روابط و مناسبات شهر و روستا	ویژگیهای اجتماعی - فرهنگی	تحولات فرهنگی	- زبان ساکنان روستاها و روابط فرهنگی آنها
		تغییرات مدیریتی	- وجود نهادهای محلی (شورای اسلامی، دهیاری ها...)
		ویژگیهای مهاجرتی	- تعداد مهاجران وارد شده به روستا و خارج شده
	ویژگیهای اقتصادی	روابط و مناسبات تولید	- نحوه و شکل روابط مالکیت و نظام بهره برداری
		روابط خدماتی	- جریان کالا و تولیدات و مکانیسم بازار
		زیر ساخت ها	- تعداد واحدهای آموزشی، بهداشتی - درمانی، تجاری
	ویژگیهای فضایی	میزان دسترسی ها و مراجعات / ارتباطات	- بهره مندی روستائیان از خدمات آب آشامیدنی لوله کشی شده، برق، راه آسفالت، تلفن، گاز، اینترنت
		کابردی	- نوع راه ارتباطی روستا با دیگر نقاط روستایی، نقاط شهری ناحیه، مرکز بخش، مرکز دهستان، تعداد وسیله نقلیه عمومی،
		بافت مسکن	- بافت مسکن روستا - مقاوم بودن مسکن در برابر زلزله
پیوندهای روستایی - شهری	ابعاد اصلی	معیار	شاخص
		جریان محصول زراعی	- نحوه عرضه محصولات
		جریان سرمایه	- نوع سرمایه، میزان سرمایه
		میزان تحرک مکانی جمعیت (جریان مردم)	- رشد جمعیت - تعداد مهاجران به داخل
کارآفرینی و پیوستگی روستایی - شهری	تبعی	بهره مندی از جریان کالا	- تعداد مهاجران به خارج
		کارآفرینی در روستاها	- نوع و میزان کالا، فاصله از مکان عرضه خدمات
			- تعداد روستاهای دارای کارآفرین، تعداد کارآفرینان در روستا، میزان استقبال مردم روستا از فرآیند کارآفرینی، میزان حمایت دولت، میزان تاثیر کارآفرینی در برقراری ارتباط روستا و شهر و در نهایت در پیوستگی روستایی - شهری

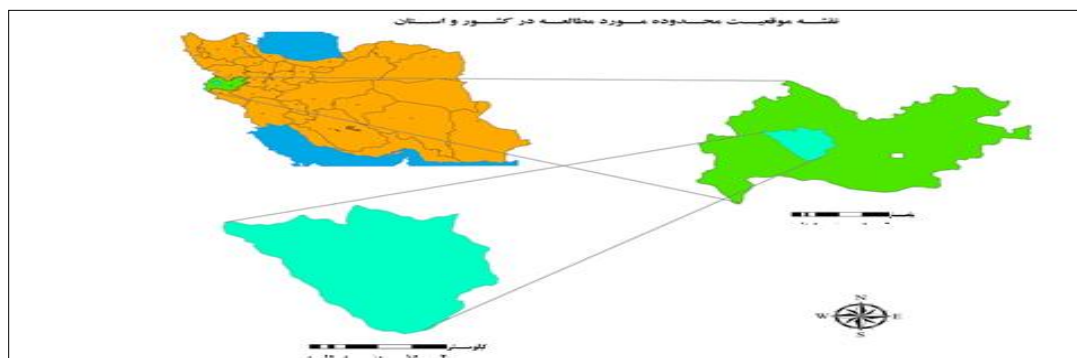
(منبع: پیشینه و ادبیات نظری تحقیق و مطالعات میدانی نگارنده ۱۳۹۹-۱۳۹۵)

۱. برای اطلاعات بیشتر به کتاب سطح بندی روستاهای کشور تالیف عباس سعیدی که در سال ۱۳۸۸ توسط بنیاد انقلاب اسلامی منتشر گردید مراجعه نمایید.

ویژگی‌های ناحیه مورد مطالعه

ناحیه دالاهو به مرکزیت شهر کرند غرب در سال ۱۳۸۴ از شهرستان اسلام آباد غرب جدا شد. شهرستان دالاهو در میانه ضلع غربی کشور بین مدار جغرافیایی ۳۴ درجه و ۴۰ دقیقه تا ۷ درجه و ۳۴ دقیقه عرض شمالی از خط استوا و ۴۶ درجه و ۳۱ دقیقه تا ۴۵ درجه و ۳۸ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ قرار گرفته و در محدوده ای به مساحت ۱۱۹۱/۴ کیلومتر مربع است (که ۷/۶ درصد از کل مساحت استان را شامل می شود). از سمت شمال به شهرستان ثلاث باباجانی از سمت غرب به شهرستان سرپل ذهاب و از سمت جنوب به شهرستان گیلان غرب و از شرق به شهرستانهای اسلام آباد و کرمانشاه

محدود گشته است. جمعیتی بالغ بر ۳۵۰۰۰ نفر در آن سکونت دارد. در حال حاضر بر اساس آخرین تقسیمات اداری - سیاسی وزارت کشور از دو بخش مرکزی (که دارای سه دهستان بیونیچ، بان زرده و حومه کرند و دو نقطه شهری کرند غرب و ریجاب) و بخش گهواره (که دارای دو دهستان گورانی و قلخانی و یک نقطه شهری گهواره است) و در مجموع ۱۳۹ سکونتگاه روستایی دارای سکنه تشکیل شده است (شکل ۱ و جدول ۳). که حدود ۱۵۷۵۵ نفر در نقاط شهری (۴۳/۷۸ درصد) و ۲۰۰۶۰ نفر در سکونتگاههای روستایی (۵۵/۷۶ درصد) و ۱۶۶ نفر غیر ساکن (۰/۴۶ درصد) ساکن هستند (جغرافیای استان ۱۳۹۵: ۱۵).

شکل ۱. موقعیت جغرافیایی ناحیه دالاهو
منبع: مرکز آمار ایران، ناحیه دالاهو، ۱۳۹۹

جدول ۳. تقسیمات منطقه مورد مطالعه به تفکیک دهستان در سال ۱۳۹۵

بخش	دهستان	مرکز دهستان	تعداد کل آبادی ها	تعداد آبادی های دارای سکنه
مرکزی	بیونیچ	ده جامی	۲۰	۱۱
	بان زرده	زرده	۱۰	۷
	حومه کرند	کرند	۳۳	۱۹
گهواره	گورانی	گهواره	۶۲	۵۴
	قلخانی	زاوله	۵۴	۴۸

(منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۹)

یافته های تحقیق

جوامع روستایی به دلیل ماهیت وجودی و کارکردی و ساختاری خود، ارتباط تنگاتنگی با محیط پیرامونی دارند لذا برای بررسی ارتباط کارآفرینی با شرایط طبیعی و زیر ساختهای اجتماعی و اقتصادی ناحیه مورد بررسی قرار می گیرد.

رابطه بین ساختار محیطی - اکولوژیک و رونق کارآفرینی

از گذشته تا کنون عوامل جغرافیایی در سکنی گرفتن روستائیان ایران زمین یکی از فاکتورهای مهم و اساسی بوده است که می توان با توجه به شرایط جغرافیایی و عواملی نظیر دسترسی به منابع آب ، اراضی حاصلخیز ، مراتع ، خدمات شهری ، خطوط ارتباطی و ... این موضوع را درک نمود. یکی از عوامل تاثیر گذار بر رونق کارآفرینی روستایی ، موقعیت جغرافیایی

سکونتگاههای روستایی و دسترسی به خطوط ارتباطی با توجه به دوری و نزدیکی به شهر کرد غرب (مرکز ناحیه دالاهو) است. راههای ارتباطی مناسب و مطمئن بین سکونتگاههای روستایی با مراکز شهری ، یکی از فاکتورهای مهم در شکل گیری و گسترش کارآفرینی و تحولات اقتصادی نواحی روستایی است ، که نتیجه خود را بصورت رابطه ای تنگاتنگ با شهر نشان می دهد و از طرف دیگر خطوط ارتباطی از نظر مکان فعالیت های روستائیان و اراضی زراعی و مسکن آنها می تواند به گونه ای باشد که روستائیان بتوانند بیشترین منفعت و استفاده از این عامل را داشته باشند، بطوریکه بتوانند تولیدات زراعی و دامی خود را به موقع و با کمترین تلفات و پایین ترین هزینه به مراکز فروش و عرضه محصولات تحویل دهند. در جدول ۴ گویه های بکار رفته بین عوامل جغرافیایی و کارآفرینی روستایی در ناحیه دالاهو آمده است.

جدول ۴. گویه های بکار رفته بین عوامل جغرافیایی و کارآفرینی روستایی در ناحیه دالاهو

ردیف	گویه ها	تکرار	میانگین	انحراف معیار	تعداد کل
۱/۱	آیا کوهستانی بودن منطقه در رفت و آمد به شهر تاثیر داشته است؟	۱۹/۵	۱۶/۳	۱۵/۷	۲/۴
۲/۲	به عنوان کارآفرین روستایی در فروش محصول، بعد مسافت را در نظر می گیرم؟	۵/۱	۵۲/۶	۳۰/۵	۷/۶
۳/۱	دوربودن شهرهای خارج از ناحیه برای تهیه مواد و فروش محصول	۹/۴	۴۷/۸	۳۴/۱	۵/۶
۲/۱	موقعیت جغرافیایی روستا ، در توسعه فیزیکی و گسترش آن تاثیر داشته است؟	۱۶/۷	۵۵/۸	۲۲/۹	۵/۲

(منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۹)

جدول ۵. رابطه بین عوامل جغرافیایی و کارآفرینی روستایی

متغیرها	همبستگی با میزان کارآفرینی روستایی	سطح معناداری
دوری و نزدیکی به شهر	۰/۵۹	۰/۰۰۳
کوهستانی بودن منطقه	۰/۴۸	۰/۰۰۱

(منبع: منطالعات نگارنده ۱۳۹۹)

دهه ۴۰ و ۵۰) مردم منطقه برای انجام امور اقتصادی خود از جاده های مالرو از نواحی کوهستانی به دلیل فاصله کمتر به شهر کردند غرب مراجعه می کردند و روابط و مناسبات سنتی اقتصادی در ناحیه، مبتنی بر سلف خری (پیش فروش کردن محصولات زراعی) گندم، نخود و جو) و حتی فرآورده های دامی خود (پوست، پشم، روغن حیوانی، ماست و ...) میان روستائیان و مغازه داران شهر کردند برقرار بوده است. اما از دهه ۵۰ به بعد با توسعه جاده ها و وسایل نقلیه، برقراری مناسبات روستایی- شهری در سطح ناحیه بسیار بیشتر و در سطح بالاتری صورت می گیرد. در جدول ۶، تعداد خدمات موجود براساس شاخص های پژوهش در روستاهای ناحیه دالاهو به تفکیک دهستان نشان داده شده است.

نتایج حاصل در جدول شماره ۵ بیانگر آن است که ضریب همبستگی بین میزان دوری و نزدیکی روستاهای پیرامونی با شهر معادل (۰/۵۹) بوده و سطح معنا داری نیز در سطح (۰/۰۰۳) است. یعنی می توان ادعا نمود که در سطح اطمینان ۹۵ درصد بین میزان دوری و نزدیکی روستاهای مورد مطالعه با شهر کردند و میزان پیوند با شهر رابطه معناداری برقرار بوده است. یعنی به ازای کاهش فاصله، تعداد مراجعات مردمی به شهر کردند بیشتر و منجر به پیوندهای گوناگون با توجه به سطح نیازهای خانوارهای روستایی شده است و بالعکس. بیشتر روستاهای مورد مطالعه در بخش گهواره و دو دهستان گورانی با ۵۴ و دهستان قلخانی با ۴۸ سکونتگاه روستایی و دهستان بان زرده با ۷ سکونتگاه روستایی، در مجموع با ۱۰۹ روستا در فاصله دور با میانگین ۵۰ کیلومتر فاصله از شهر کردند قرار دارند و این موید این نکته است که این فاصله بالای ۵۰ کیلومتر و نداشتن زیر ساخت های لازم و حمل نقل عمومی مناسب این فرصت را از شهر کردند گرفته است تا بتواند نقش موثری در تحولات فضایی و اقتصادی با این روستاها داشته باشد و اطلاعات مندرج در جدول ۵ بیانگر آن است که ضریب همبستگی بین تیپولوژی و میزان فاصله روستاهای پیرامونی و میزان ارتباط آنها با شهر کردند معادل (۰/۵۹) بوده و سطح معناداری نیز در سطح (۰/۰۰۳) است. یعنی می توان ادعا نمود که سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ بوده و در سطح اطمینان ۹۵ درصد بین تیپولوژی و میزان ارتباط شهر و روستاهای پیرامونی رابطه معنادار برقرار است.

رابطه بین خدمات، زیرساخت ها و رونق کارآفرینی روستایی

بررسی های اسنادی و میدانی نگارنده نشان می دهد که در گذشته که وسایل نقلیه بسیار کم بوده است

جدول ۶. تعداد خدمات موجود براساس شاخص های پژوهش در روستاهای ناحیه دالاهو به تفکیک دهستان

بخش	دهستان	دبستان	راهنمایی پسرانه	راهنمایی دخترانه	دبیرستان، پسرانه و	هنرستان، پسرانه	خانه بهداشت	مرکز بهداشتی -	شرکت تعاونی	فروشگاه تعاونی	بانک	جایگاه سوخت	تعمیر گان ماشین	تعمیر گاه ماشین	مرکز خرید گندم	مرکز خرید نخود	مرکز خرید دام	تلفن ثابت	پاسگاه انتظامی	شورای حل اختلاف	دفتر ICT
مرکزی	بیونیچ	۸	۰	۰	۰	۰	۲	۱	۱	۰	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۷	۲	۰	۰
	بان زرده	۵	۱	۱	۰	۴	۱	۱	۱	۰	۱	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۶	۲	۱	۱
	حومه کرد	۱۶	۲	۲	۱	۱۰	۲	۲	۲	۱	۵	۱	۴	۵	۱	۰	۰	۷	۲	۱	۱
گهواره	گورانی	۴۱	۳	۳	۲	۹	۲	۲	۲	۱	۳	۱	۲	۲	۲	۰	۰	۶	۴	۱	۱
	قلخانی	۳۲	۵	۲	۱	۱۴	۱	۲	۲	۰	۰	۰	۲	۱	۰	۰	۰	۰	۴	۰	۱
کل ناحیه			۱۱	۸	۶	۲	۴۱	۶	۸	۲	۹	۲	۹	۱۰	۵	۰	۰	۶	۳	۴	۴

(منبع: یافته‌های میدانی، ۱۳۹۹)

جدول ۷. ضریب همبستگی بین جریان خدمات ناحیه دالاهو

سطح معناداری	ضریب همبستگی	متغیرها
۰/۰۰۴	۰/۴۱	آموزشی
۰/۰۰۳	۰/۷۲	بهداشتی - درمانی
۰/۰۰۱	۰/۶۵	اداری - سیاسی
۰/۰۰۱	۰/۴۴	فرهنگی (ارتباطات قومی، زیارتی و...)

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹)

ناحیه دالاهو، چند گیاه دارویی که نقش مهمی در بازار مکاره ای. اشتغال فصلی زیادی دارند عبارتند از: زو، پیچک، کنگر، سیرونه، سنگ، بومادران، قارچ، ازبوهه (آویشن) و ... بهره‌برداری و فروش این گیاه دارویی سبب شده است حدود ۱۲۰ نفر به عنوان فروشنده مستقیم و مستقر در بازار و حدود ۱۰۰۰ نفر به عنوان برداشت کننده این گیاهان به صورت فصلی مشغول به کار هستند که شاخص اقتصادی از نظر متغیرهایی همچون اشتغال، پس انداز و درآمد خانوارهای مورد مطالعه افزایش داشته باشد.

جدول ۷ نشان می دهد که بین خدمات آموزش با ۰/۴۱ و بهداشتی - درمانی با ۰/۷۲ و سطح معناداری به ترتیب ۰/۰۰۴ و ۰/۰۰۱ از رابطه معنادار و قوی برخوردار است.

رابطه بین گیاهان دارویی و کارآفرینی روستایی

. ناحیه دالاهو یکی از مهمترین رویشگاه های طبیعی گیاهان دارویی کشور است و دارای تنوع گونه ای بسیار بالایی است که این خود متأثر از تنوع اقلیمی و آب و هوایی در این منطقه از رشته کوههای زاگرس است. از صدها گونه گیاه دارویی در ارتفاعات

جدول ۸. ضریب همبستگی بین عرضه کننده گیاهان دارویی و افزایش اشتغال

متغیرها	همبستگی با میزان کارآفرینی روستایی	سطح معناداری
عرضه گیاهان دارویی	۰/۵۱	۰/۰۰۱

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹)

جدول ۸ نشان دهنده رابطه قوی بین عرضه کننده گیاهان دارویی و افزایش اشتغال با ضریب ۰/۵۱ و سطح معناداری ۰/۰۰۱ در سطح ناحیه دالاهو است.

تحلیل تاثیرات متقابل رونق کارآفرینی روستایی و گسترش مراکز خرید و فروش

به منظور شناخت بهتر نقش کارآفرینی در گسترش مراکز خرید و فروش در توسعه شاخص های اجتماعی - اقتصادی، گزینه های متفاوتی بر اساس میزان تاثیرات آنها در توسعه پایدار محلی و برقراری روابط و پیوندهای در سطح ناحیه دالاهو تنها یک عمده فروش (آنها در شهر کرندغرب) وجود دارد و بیشتر ساکنان

شهر کرند و روستاهای دهستان بیونج و دهستان مرکزی کرند با آن ارتباط مناسبی دارند و دهستانهای گورانی و قلخانی به دلیل بعد مسافت به کرمانشاه یا اسلام آباد غرب مراجعه می کنند و دهستان بان زرده به شهر سرپل ذهاب سفر می کنند. که مردم با توجه به بعد مسافت و هزینه حمل و نقل و نبود و کمبود وسایل حمل و نقل عمومی به نزدیکترین شهر محل سکونت خود مراجعه می نمایند. جدول ۹ شاخص های اجتماعی- اقتصادی در رونق کارآفرینی روستایی و مرکز خرید و فروش در سطح ناحیه و جدول ۱۰ سنجش رابطه شاخص ها در رونق کارآفرینی روستایی و مرکز خرید و فروش در سطح ناحیه رانشان می دهند.

جدول ۹. شاخص های اجتماعی- اقتصادی در رونق کارآفرینی روستایی و مرکز خرید و فروش در سطح ناحیه

شاخص های اقتصادی	شاخص های اجتماعی
تعداد کارآفرینان شهری و روستایی	افزایش آگاهی در امر خرید و فروش محصولات
تعداد مراکز خرید / فروش محصولات	ماندگاری جمعیت در روستاها (بویژه تحصیلکرده ها)
افزایش محصولات کشاورزی قابل عرضه	ایجاد تشکل های تعاونی روستایی و تعاونی تولید
ایجاد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم مرد و زن	بهبود نقش زنان در سطح جامعه

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹)

جدول ۱۰. سنجش رابطه شاخص ها در رونق کارآفرینی روستایی و مرکز خرید و فروش در سطح ناحیه

عوامل موثر	شاخص	متغیر	آزمون	رابطه
رشد و توسعه کارآفرینی روستایی	تعداد کارآفرینان شهری و روستایی	رشد و توسعه	۰/۰۰۴	۰/۴۱۷
	تعداد مراکز خرید / فروش محصولات	توسعه	۰/۰۰۱	۰/۵۱۲
	افزایش محصولات کشاورزی قابل عرضه	کارآفرینی	۰/۰۰۵	۰/۳۱۲
	ایجاد اشتغال مستقیم و غیرمستقیم مرد و زن	روستایی	۰/۰۰۰	۰/۵۲۱
	افزایش خدمات رسانی در نواحی شهری و روستایی		۰/۰۰۱	۰/۵۶۳
	تعداد فروشندگان دوره گرد شهری و روستایی		۰/۱۰۴	۰/۲۱۵
	میزان مراجعه روستائیان و شهرنشینان به کارآفرینان		۰/۰۷۵	۰/۲۹۵

واکاوی نقش کارآفرینی روستایی در توسعه پایدار محلی، بانکداری روستایی، بانکداری روستایی- شهری (موردشناسی: ناحیه دالاهو، استان کرمانشاه)

سطح	میزان فروش محصولات کارآفرینان	روستایی	
		۰/۲۰	۰/۴۰۱
شهری	تامین مالی از منابع غیر رسمی شهری	۰/۱۰۴	۰/۴۷۵
	تامین منابع مالی از منابع رسمی (بانکها و ادارات)	۰/۱۰۰۰	۰/۵۹۲
	افزایش آگاهی در امر خرید و فروش محصولات	۰/۰۰۷	۰/۲۷۵
	ماندگاری جمعیت در روستاها (بویژه تحصیلکرده ها)	۰/۰۰۱	۰/۵۲۱
	ایجاد تشکل های تعاونی روستایی و تعاونی تولید	۰/۱۱۵	۰/۵۷۶
	بهبود نقش زنان در سطح جامعه	۰/۰۰۳	۰/۳۵۰
	افزایش امنیت اجتماعی و بالارفتن سرمایه اجتماعی	۰/۰۰۱	۰/۵۱۰
	دارد	دارد	دارد

(منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۹)

این میان حداقل امتیاز ۲۵ و حداکثر امتیاز ۱۴۵ بوده است. از این رو شاخص ها به سه گروه خوب (امتیاز بین ۱۰۱ تا ۱۴۵) و متوسط (امتیاز بین ۵۶ تا ۱۰۰) و گروه ضعیف (امتیاز بین ۲۵ تا ۵۵) دسته بندی گردید.

در پایان، براساس مجموع میانگین نمره شاخص ها در هر یک از آنها مورد بررسی و براساس محاسبه مجموع کل نمره ها، یک نمره کل مطلوب یا نامطلوب برای گروه بندی شاخص ها به دست آمد (جدول ۱۱). در

جدول ۱۱. رتبه بندی شاخص ها در رونق کارآفرینی روستایی و مرکز خرید و فروش در سطح ناحیه

سطح	دامنه امتیاز	مراکز خرید	درصد
خوب	۱۵۰ - ۱۰۱	۲۴	۱۷/۸
متوسط	۱۰۰ - ۵۶	۵۶	۴۱/۴
ضعیف	۵۵ - ۲۵	۵۵	۴۰/۸
جمع	۱۴۵ - ۲۵	۱۳۵	۱۰۰

(منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۹)

شاخص و دربخش اجتماعی ۱ شاخص رابطه معناداری مشاهده گردید. حاصل ترکیب شاخص های اجتماعی و اقتصادی کارآفرینی روستایی با ضریب همبستگی ۰/۵۷۲ نشان می دهد عامل اجتماعی و اقتصادی اثرگذار در رونق کارآفرینی و توسعه و پیوند روستایی و شهری و رابطه معنادار دارد (جدول ۱۲).

براساس یافته های تحقیق، بین اغلب شاخص های اجتماعی - اقتصادی و متغیر وابسته کارآفرینی روستایی رابطه معناداری وجود دارد. در این میان، ۷ شاخص از شاخص های اقتصادی و ۴ شاخص از بخش اجتماعی بر کارآفرینی روستایی و توسعه پایدار و متعاقب آن گسترش پیوندهای روستایی-شهری رابطه معناداری مشاهده شده است و دربخش اقتصادی ۳

جدول ۱۲. تحلیل رابطه شاخص ها در نقش کارآفرینی روستایی در توسعه پایدار محلی سطح ناحیه دالاهو

ردیف	شاخص	متغیر	آزمون	رابطه
۱	روابط اجتماعی	رشد و توسعه کارآفرینی روستایی	۰/۰۰۴	دارد
۲	عوامل و شرایط اقتصادی		۰/۰۰۱	دارد
۳	پیوند اجتماعی - اقتصادی اثرگذار		۰/۰۰۵	دارد

(منبع: یافته های تحقیق، ۱۳۹۹)

های اجتماعی تنها شاخص ایجاد تشکل های تعاونی روستایی (به دلیل سابقه منفی و کلاهبرداری در دوره های گذشته) رابطه معناداری مشاهده نگردید ($P = < 0/115$).

اعتبارات و منابع رسمی و نقش آنها در رونق کارآفرینی روستایی

یکی از منابع رسمی و اعتباری که در اختیار جامعه روستایی قرار می گیرد، کمک های مالی و اعتباری بانک های (کشاورزی، تجارت، ملی، ملت، موسسات قرض الحسنه و...) است. جدول ۱۳ ضریب همبستگی بین کارآفرینی روستایی و اعتبارات رسمی ناحیه دالاهورانشان می دهد.

بررسی های این پژوهش نشان می دهد (جدول ۶) از میان شاخص های اقتصادی تامین مالی بخش رسمی که شامل بانک ها و موسسات و ادارات و نهادهای دولتی می گردد با رونق کارآفرینی روستایی و تبعات آن که شامل دیگر شاخص ها نظیر میزان فروش محصولات کارآفرینان، ایجاد اشتغال، افزایش درآمد و ماندگاری قشر تحصیلکرده در روستا دارد ($P = 0/000$) و در این میان در مورد نقش فروشندگان دوره گرد شهری و روستایی در رشد کارآفرینی روستایی رابطه معناداری مشاهده نگردید ($0/104 \leq$) البته این فروشندگان بیشتر مایحتاج اولیه ارائه می کنند و همچنین بین پیوند اقتصادی اثرگذار بر کارآفرینی روستایی در سطح اطمینان ۰/۹۵ رابطه معناداری وجود دارد ($P = 0/000$). و از میان شاخص

جدول ۱۳. ضریب همبستگی بین کارآفرینی روستایی و اعتبارات رسمی ناحیه دالاهو

سطح معناداری	ضریب همبستگی	متغیرها	اعتبارات رسمی
۰/۰۰۴	۰/۱۲	بانکها، صندوق قرض الحسنه	
۰/۰۰۳	۰/۷۸	وام ساخت و تعمیر بانک مسکن	

(منبع: مطالعات تحقیق، ۱۳۹۹)

ساخت و تعمیرات منزل مسکونی با ضریب ۰/۷۸ و سطح معناداری ۰/۰۰۳ از رابطه قوی و معناداری برخوردار است.

با توجه به اطلاعات جدول ۱۳ می توان دریافت که رابطه بین بانکها و حساب قرض الحسنه با ۰/۱۲ و سطح معناداری ۰/۰۰۴ از رابطه تقریبا ضعیفی برخوردار است و بالعکس رابطه بین بانک مسکن و وام

جدول ۱۴. ضریب همبستگی بین رشد کارآفرینی روستایی و منابع غیررسمی

سطح معناداری	ضریب همبستگی	متغیرها	هزینه
۰/۰۰۵	۰/۱۸	کسبه ها، سلف خران و نزول خواران شهری	
۰/۰۰۳	۰/۱۹	وجوه ارسالی مهاجران روزانه	

(منبع: مطالعات میدانی، ۱۳۹۹)

ارسالی روزانه از رابطه نه چندان قوی برخوردار هستند.

در جدول ۱۴ با ضریب ۰/۱۸ و سطح معناداری ۰/۰۰۵ بین اعتبارات غیر رسمی و رشد کارآفرینی و وجوه

رابطه بین کارآفرینی روستایی و اشتغال روستائیان در روند توسعه

برای سنجش رابطه بین کارآفرینی روستایی، اشتغال و پیوندهای روستایی - شهری در تحولات اقتصادی روستاهای پیرامونی ناحیه استفاده شده است. نتایج حاصل در جدول شماره (۱۵) بیانگر آن است که ضریب همبستگی بین پیوندهای روستایی - شهری و

اشتغال خانوارهای روستایی در ارتباط با تحولات اقتصادی آنها معادل (۰/۵۸) بوده و سطح معناداری نیز در سطح (۰/۰۰۲) است. به دلیل کمبود زیر ساخت های اشتغال روستائیان در شهر کرد، این امر در تحولات اقتصادی و فقدان ارتباط مناسب روستا - شهری در ناحیه دالاهو موثر بوده است.

جدول ۱۵. ضریب همبستگی بین کارآفرینی و اشتغال روستائیان

متغیرها	همبستگی با میزان پیوستگی روستا - شهری	سطح معناداری
اشتغال در شهر	۰/۵۸	۰/۰۰۲

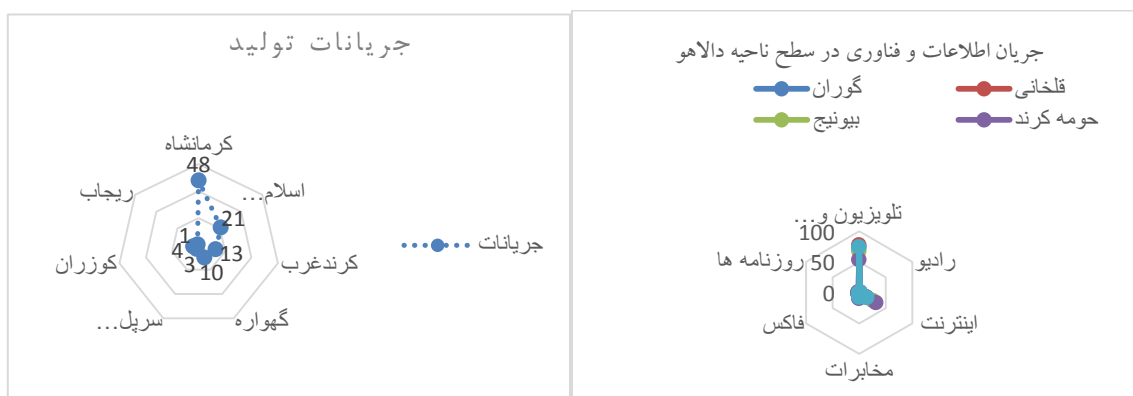
(منبع: مطالعات تحقیق، ۱۳۹۹)

جریانان برقرارشده در سطح ناحیه

جریان تولید در ناحیه دالاهو

با توجه به بررسی های صورت گرفته در زمینه ارتباط بین بخش های کشاورزی، صنعت و خدمات و شکل گیری جریان های فضایی در سطح ناحیه مورد مطالعه به دلیل غالب بودن بخش کشاورزی در ساختار اقتصادی ناحیه، اکثر کارآفرینان روستایی در این بخش فعالیت دارند و طبق نتایج به دست آمده از

مطالعات میدانی، منابع درآمدی روستاها را می توان در دسته هایی نظیر زراعت، دامداری، باغداری، زنبورداری، کارگری بصورت روزمزد طبقه بندی کرد که در بخش حومه کرد در دهستان بان زرده بیشتر دامداری و باغداری و زنبورداری رواج دارد در دهستان بیونج زراعت و تا حدی دامداری در اهمیت بالایی قرار دارد و در بخش گهواره زراعت و دامداری بیشترین درصد اشتغال را به خود اختصاص داده است.

شکل ۲. نقاط شهری مراجعه جریان تولیدات ناحیه دالاهو

شکل ۳. جریان اطلاعات در سطح ناحیه

(منبع: یافته های نگارنده، ۱۳۹۹)

جدول ۱۶. نتایج همبستگی جریانات تولیدی در سطح ناحیه مورد مطالعه

Sig	R	متغیرها	
۰/۰۰۳	۰/۵۴۰	۱۵	زراعت
۰/۰۰۲	۰/۴۳۴	۱۵	دامداری
۰/۰۰۴	۰/۵۱۲	۱۵	باغداری
۰/۰۰۲	۰/۳۵۸	۱۵	صنعت
۰/۰۰۲	۰/۵۱۸	۱۵	خدمات

(منبع: یافته‌های تحقیق، ۱۳۹۹)

سازی، آهنگری و در گهواره ساخت ادوات کشاورزی است.

جریان اطلاعات و فناوری

جریان اطلاعات در چارچوب ابزارهای مختلفی همچون دسترسی به اطلاعات نوشتاری، دیداری و شنیداری در سطح محدوده مورد مطالعه از طریق مبادی رادیو و تلویزیون، اینترنت، روزنامه و ... در جریان است. استفاده از ابزارهای اطلاعاتی نظیر تلویزیون، ماهواره، موبایل در حد بالایی نسبت به سایر ابزارهای ارتباطی قرار دارد (جدول ۱۷).

نتایج به دست آمده از همبستگی بین جریان های تولیدی در بخش کشاورزی (زراعت، باغداری، دامداری)، صنایع و خدمات و پیامد آن پیوندهای روستایی - شهری در محدوده مورد مطالعه (جدول ۱۶) حاکی از آن است که رابطه بین این متغیرها در سطح ۹۵٪ معنادار و همبستگی مستقیمی وجود دارد که نشان دهنده پیوستگی این جریان ها با رونق کارآفرینی روستایی در ناحیه است. البته جریان صنایع بیشتر در روستای زاوله در صنعت چاقو سازی، بان زلان در صنعت تنبور سازی، کنند صنایع چاقو

جدول ۱۷. درصد جریان اطلاعات و فناوری در ناحیه دالاهو

بخش	گهواره	تلویزیون و ماهواره	رادیو	اینترنت	مخابرات	فاکس	روزنامه ها	درصد اختصاص یافته به کارآفرینی (از کل)
بخش گهواره	گوران	۷۴	۱	۱۴	۹	۲	۰	۴۱
	قلخانی	۷۸	۱	۱۲	۸	۱	۰	۱۸
بخش مرکزی	بیونج	۶۸	۰	۲۵	۶	۱	۰	۸
	حومه کوند	۵۴	۲	۳۲	۸	۲	۲	۱۴
	بان زرده	۷۵	۲	۱۵	۷	۱	۰	۲۴

(منبع: یافته‌های میدانی، ۱۳۹۹)

های هوشمند در چشم اندازی نزدیک جریان اطلاعات در سطح ناحیه را گسترش خواهد داد. و طبق بررسی های میدانی حاصله از پرسشگران، تلگرام در بخش اینترنت در جریان اطلاعات بسیار نقش پررنگی داشت.

اطلاعات حاصل از نمودارها (اشکال) ۲ و ۳ نشان می دهد که در سطح محدوده مورد مطالعه تلویزیون و ماهواره بیشترین درصد را به خود اختصاص داده است. اما روند روبه رشد ابزارهایی مانند اینترنت و گوشی

البته به دلیل نبود زیر ساخت ها یی نظیر دکل های مخابراتی این ناحیه نسبت به سایر نقاط کشور در سطح ضعیفی از پوشش اینترنت قرار دارد.

جریان فضایی محصولات کارآفرینان ناحیه:

در این پژوهش، کارآفرینان روستایی در سطح ناحیه دالاهو شناسایی گردید و پس از گردآوری اطلاعات مشخص گردید که غالب کارآفرینان روستایی در زمینه کشت و بسته بندی زعفران و زیتون فعالیت می کنند و یا پرورش دام بصورت تقریباً صنعتی مشغولند. البته باید اذعان داشت به دلیل نپا بودن روند کارآفرینی در سطح ناحیه، عدم تبلیغات، پایین بودن قدرت ریسک

پذیری روستائیان، عدم حمایت دولت، گران بودن محصول تولیدی کارآفرینان (زعفران و زیتون) متأسفانه کمتر در سبد غذایی خانوارهای روستایی ناحیه قرار دارد. زیتون با وجود خواص فراوان آن به دلیل وجود محصولات لبنی سر سفره، مردم روستایی تمایل کمتری برای جایگزینی و یا استفاده از آن بعنوان مکمل سفره غذایی خود دارند. لذا محصول زیتون اکثراً بسته بندی شده و به مراکز شهری کرمانشاه و یا کشور عراق صادر می گردد. و این امر موجب کاهش روند کارآفرینی و تولید محصول در این ناحیه گردیده است.

جدول ۱۹. ضریب همبستگی رابطه بین کارآفرینان روستایی و توسعه پایدار در ناحیه

متغیرها	همبستگی با افزایش درآمد	سطح معناداری
اشتغال	۰/۵۸	۰/۰۰۲

(منبع: مطالعات میدانی ۱۳۹۹)

جدول ۱۹ نشان می دهد که رابطه بین کارآفرینان روستایی و توسعه پایدار ی در ناحیه با ضریب ۰/۵۸ و سطح معناداری ۰/۰۰۲ قوی و تاثیر گذار بوده است.

نتیجه گیری از شاخص های مرتبط با نقش کارآفرینی در توسعه پایدار محلی و پیوستگی روستایی - شهری:

توسعه و گسترش کارآفرینی در مناطق روستایی مشروط به توسعه فرهنگ کارآفرینی (بستر سازی جهت تربیت و پرورش کارآفرینان افراد روستایی ترغیب افراد روستایی جهت مشارکت آنها در برنامه های کارآفرینی روستایی، تشویق سازما نهایی دولتی و غیر دولتی در پشتیبانی از برنامه های کارآفرینی در مناطق روستایی)، آموزش کارآفرینی (توانمندسازی روستائیان، برگزاری دوره های آموزشی کارآفرینی و مشاوره در این زمینه)، توسعه زیرساخت های کارآفرینی (فراهم آوردن

اعطای دسترسی به سرمایه، اعطای وام به کارآفرینان، توسعه امکانات و تجهیزات حمل و نقل و گسترش سیستم های اطلاعاتی و ارتباطی، اتصال به منابع اطلاعات و دانش همگانی، گسترش امکانات زندگی در روستاها) و مواردی از این قبیل است. که دولت می تواند با برنامه ریزی اصولی و ایجاد شغل و حمایت از کارآفرینان روستایی به عنوان یکی از مهمترین عوامل احیاکننده رشد اقتصادی و بهبود سطح زندگی مردم، در این زمینه به روستائیان کمک کند و موجب شکوفایی روستا و کشور را ممکن سازد. در پایان می توان یافته های تحقیق را که بیشتر به محدودیت های ناحیه مربوط است، بدین شکل عنوان نمود:

بستر محیطی - اکولوژیک به عنوان بستر معیشت و فعالیت عرصه های روستایی و شهری بویژه در سالهای اخیر به شدت دچار ناپایداری گردیده و در نتیجه بر

اغلب روستائیان (۵) بالا بودن هزینه ملزومات زراعت از قبیل (تراکتور ، کمباین ، بذر ، سموم ، حمل و نقل و ...)
 لذا با توجه به شاخص مورد بررسی در این مطالعه در ارتباط با نقش کارآفرینی در توسعه پایدار محلی و پیوستگی روستایی- شهری و تاثیر آن در تحولات اقتصادی و ماندگاری جمعیت در نواحی روستایی می توان نتیجه گرفت ، که از شاخص های مورد بررسی در این پژوهش که ضریب همبستگی و سطح معناداری شاخص ها را نسبت به توسعه محلی و پیامد آن پیوندهای روستایی- شهری مورد آزمایش قرار گرفته و بررسی نموده است. که نتیجه آن در جدول شماره ۲۰ مشاهده می گردد .

نحوه و عملکرد و روابط و شکل گیری جریان های فضایی حاصل از رونق کارآفرینی روستایی بین نظام های زیستی اثر گذاشته است . در بستر ساختار اجتماعی - اقتصادی با توجه به اینکه اقتصاد ناحیه دالاهو مبتنی بر کشاورزی و زیر بخش های آن است ، از این رو تحولات در دهه اخیر در تمامی ابعاد اجتماعی ، فرهنگی و اقتصادی و نیز کالبدی - فضایی کانون های زیستی روستایی و شهری تاثیر بارزی گذاشته است:
 (۱) بالا بودن نرخ مهاجرت های روستایی - شهری (۲) پایین بودن سطح مشارکت روستائیان (۳) پایین بودن سطح آگاهی و سرمایه های اجتماعی روستائیان (۴) عدم تنوع فعالیت های اقتصادی و تک شغلی بودن

جدول ۲۰. نتیجه گیری از شاخصهای مرتبط با نقش کارآفرینی در توسعه پایدار محلی و پیوستگی روستایی - شهری

تاثیر گذاری	سطح معناداری	ضریب همبستگی	شاخص های بکار رفته	عوامل جغرافیایی
+	۰/۰۰۳	۰/۵۹	بعد مسافت	عوامل جغرافیایی
+	۰/۰۰۰	۰/۴۸	تپولوژی	
+	۰/۰۰۴	۰/۴۱	خدمات آموزشی	خدمات و زیرساخت های موجود در منطقه
+	۰/۰۰۱	۰/۷۲	خدمات بهداشتی - درمانی	
+	۰/۰۰۲	۰/۶۵	خدمات اداری - سیاسی	
+	۰/۰۰۱	۰/۴۲	عرصه گیاهان دارویی	مناسبات اجتماعی
+	۰/۰۰۱	۰/۵۳	روابط اجتماعی	
+	۰/۰۰۱	۰/۴۲	عوامل و شرایط اقتصادی	
+	۰/۰۰۱	۰/۵۴	پیوند اجتماعی - اقتصادی اثر گذار	
-	۰/۰۰۱	۰/۶۱	کارآفرینی	اعتبارات رسمی (وام)
+	۰/۰۰۳	۰/۵۸	بانک مسکن	
+	۰/۰۰۱	۰/۲۴	بانک ها و صندوق های قرض الحسنه	اعتبارات غیر رسمی
-	۰/۰۰۴	۰/۱۸	کسبه و علافان و بازاریان شهری	
-	۰/۰۰۲	۰/۱۹	وجوه ارسالی	
+	۰/۰۰۱	۰/۸۲	نقش کمیته امداد در رشد کارآفرینی روستایی	
+	۰/۰۰۲	۰/۵۸	نسبت بین اشتغال و کارآفرینان روستایی	
۱۳	تعداد اثر گذاری +		مجموع	
۲	تعداد اثر گذاری -			

(منبع : یافته های نگارنده (۱۳۹۹))

رکن السیدین افتخاری، عبدالرضا؛ سجاسی قیداری، حمدالله (۱۳۸۹) توسعه روستایی با تأکید بر کارآفرینی (تعاریف، دیدگاهها و تجربیات) ، انتشارات سمت. چاپ اول، تهران

<https://www.gisoom.com/book/11012970/>

سعیدی، عباس (۱۳۸۷) مفهوم پیوندهای روستایی - شهری ، فصلنامه علمی - پژوهشی برنامه ریزی توسعه کالبدی، دوره دو، شماره ۴، صص ۲۰-۱۱.

http://psp.journals.pnu.ac.ir/?_action=press

سعیدی، عباس، (۱۳۸۸) سطح بندی روستاهای کشور، انتشارات شهیدی، چاپ دوم، تهران.

<https://www.gisoom.com/book/1626136>

سعیدی، عباس (۱۳۸۹) محیط، فضا و توسعه بحثی در ضرورت توسعه یکپارچه روستایی -شهری ، فصلنامه مسکن و محیط روستا، دوره ۲۹، شماره ۱۳۱ ، پاییز، تهران.

https://jhre.ir/browse.php?mag_id=4&slc_lang=fa&sid=1

سعیدی ، عباس(۱۳۹۰) روابط و پیوندهای روستایی شهری در ایران ، نشر مهر مینو ،جلد اول، تهران .

<https://www.gisoom.com/book/1760807/>

فراهانی، حسین و حاجی حسینی، علی (۱۳۹۰) نقش کارآفرینی روستایی در توسعه پایدار روستایی، پژوهش های روستایی، دوره ۴، شماره ۴، صص ۱۴.

<http://ensani.ir/fa/article/journal-number/38585>

علوی زاده، سیدامیرمحمد(۱۳۹۶) کارآفرینی و نقش آن در توسعه پایدار روستایی (مطالعه موردی : استان ایلام)، فصلنامه علمی - ترویجی فرهنگ ایلام، دوره هجدهم، شماره ۵۶ و ۵۷ ، صص ۱۵۵-۱۶۲.

http://www.farhangeilam.ir/article_61169.html

مرکز آمار ایران، سالنامه آماری استان کرمانشاه، ۱۳۹۹

<https://www.amar.org.ir/>

Cantillon, R. (1931), Essai sur la Nature du Commerce en General (edited and translated by H. Higgs), Macmillan, London

<https://academic.oup.com/ej/article-abstract/42/165/61/5267448?redirectedFrom=fulltext>.

Clark, B.R. (1998), Creating Entrepreneurial Universities: Organisational Pathways of

از این رو، می توان ادعا نمود که از مجموع ۱۵ شاخص بررسی شده ، ۱۳ شاخص دارای تاثیرگذاری مثبت و ۲ شاخص دارای تاثیر گذاری منفی بوده اند که در این راستا بیشترین تاثیرات در شاخص اعتبارات رسمی اعطایی از بانک مسکن (به دلیل حجم بالای خسارت در زلزله سال ۹۶ در ناحیه مورد مطالعه) ، سرمایه گذاری دولت ، دسترسی به مراکز بهداشتی - درمانی ، و مرکز آموزشی، مناسبات اجتماعی بوده است و در کنار این عوامل بیشترین تاثیر در این زمینه مربوط به شاخص تیپولوژی جغرافیایی در سطح ناحیه مورد مطالعه (ناحیه دالاهو) بوده است. لذا محاسبات جدول ۲۰ نشان می دهد که کارآفرینی روستایی در توسعه سکونتگاههای محلی نقش دارد و می تواند با عث رونق بخشیدن به ارتباطات دوسویه نواحی روستایی - شهری گردد.

منابع

بوذرجمهری، خدیجه، رومیانی، احمد، اسماعیلی، آسیه (۱۳۹۳) بررسی عوامل مؤثر بر رشد کارآفرینی در تقویت جوامع روستایی در راستای توسعه پایدار ، همایش ملی چشم انداز توسعه پایدار روستایی در برنامه ششم توسعه کشور، انجمن علمی جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشگاه تهران.

<https://profdoc.um.ac.ir/paper-abstract-1046019.html>

جغرافیای استان کرمانشاه (۱۳۹۷)، شرکت چاپ و نشر کتاب های درسی ایران، چاپ دهم، تهران

www.irtextbook.ir و www.chap.sch.ir

رضوانی، محمدرضا؛ محمد نجارزاده (۱۳۸۷) بررسی و تحلیل زمینه های کارآفرینی روستاییان در فرایند توسعه نواحی روستایی (مطالعه موردی: دهستان بران جنوبی، شهرستان اصفهان)، توسعه کارآفرینی. سال اول. شماره دوم. زمستان. صفحات ۱۸۲-۱۶۲.

<http://ensani.ir/fa/article/9350/>

- Review-Federal Reserve Bank of Kansas City, 87(3): 45.
<https://ideas.repec.org/a/fip/fedker/y۲۰۰۲iqiip-۴۰۷۰nv.۸۷no.۳.html>
- Kibler, Ewald, Teemu Kautonen, and Matthias Fink. 2014. "Regional Social Legitimacy of Entrepreneurship: Implications for Entrepreneurial Intention and Start-up Behaviour." *Regional Studies* 48 (6): 995-1015. doi:10.1080/00343404.2013.851373.
- Kirzner, I.M., (1999). Creativity and/or Alertness: A Reconsideration of the Schumpeterian Entrepreneur. *The Review of Austrian Economics*, V11 (1): p. 5-17.
https://econpapers.repec.org/article/kaprevaec/v_3a1_1_3ay_3a1999_3ai_3a1_3ap_3a5-17.htm
- Mill, J. (1848), *Principles of Political Economy with Some of Their Application to Social Philosophy*, John. W. Parker, London .
https://en.wikipedia.org/wiki/Principles_of_Political_Economy
- Priyanka .Patil (2016), *Rural Development through Entrepreneurship* , international Journal Engineering and Technology, pp235-240.
https://www.scimagojr.com/journalsearch.php?q=21_100200832&tip=sid
- Reardon, T., Berdegue, J., Barrett, C.B., and Stamoulis, K. 2007. *Household Income Diversification into Rural Non-Farm Activities*. Johns Hopkins University Press, Baltimore .
<https://ideas.repec.org/p/fpr/issbrf/58.html>
- Schumpeter ,J.(1934). *The Theory of Economic Development* . Cambridge : Harward University Press.
<https://www.hup.harvard.edu/catalog.php?isbn=9780674879904>
- Transformation., Pergamon, Oxford.
<https://searchworks.stanford.edu/view/3907338>
- Cole, A. (1959), *Business Enterprise in its Social Setting*, Harvard University Press, Cambridge, MA. .1-15.
<https://www.amazon.com/Business-Enterprise-Its-Social-Setting/dp/0674087518>
- Ferguson, Richard, and Christer Olofsson. 2011. "The Development of New Ventures in Farm Businesses." In *The Handbook of Research on Entrepreneurship in Agriculture and Rural Development*, edited by Gry Agnete Alsos, Sara Carter, Elisabet Ljunggren, and Friederike Welter, 21-37. Cheltenham: Edward Elgar.
<https://ur.booksc.org/book/68639845/f71581>
- Flomar, Henk. Dutta, Subrata and Hanoud(2010), *Determinations of Rural Industrial Entrepreneurship of Farmers in West Bengal:L Auctural Equations Approach*, *International Regional Science Review*,33(4).pp367-396.
https://econpapers.repec.org/article/saeinsrre/v_3a33_3ay_3a2010_3ai_3a4_3ap_3a367-396.htm
- Heritot. Kirk (2002). *A New Approach to Rural Entrepreneurship a Case Study of Two Rural Electric Cooperatives*, Western Kentucky University, and Noel D. Campbell, North Georgia College & State University .
https://www.researchgate.net/publication/۲۲۸۲۷۰۲۳۲_A_New_Approach_to_Rural_Entrepreneurship_A_Case_Study_of_Two_Rural_Electric_Cooperatives .
- Gaddefors, Johan, and Niclas Cronsell. 2009. "Returnees and Local Stakeholders Co-producing the Entrepreneurial Region." *European Planning Studies* 17 (8): 1191-1203.
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/09654310902981045>
- Henderson, J. 2002. *Building the rural economy with high-growth entrepreneurs*. Economic

